

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Hermes Theologicvs, Id est Synopsis totius Theologiæ,
perspicuè, doctè, subtiliter, ac breviter discussa**

Et In octo Partes ... distincta ...

De Peccatis Et Gratia

Vindalium, 1646

Sectio IV. Quæ requirantur, vt motus sensualitatis sit peccatum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38789

SECTIO IV.

Qua requirantur ut motus sensualitatis sit peccatum.

CONCLUSIO I.

VT motus inordinatus sensualitatis sit peccatum, aliqua requiruntur ex parte intellectus.) Declaratur; in primis cum nullum sit peccatum, quin sit voluntariū, & volūtas nō feratur in incognitum, ut motus sensualitatis sit peccatū siue mortale, siue veniale, requiritur quædam rationis aduertentia.

Deinde, necesse est ut intellectus cognoscat, motum illum esse malum; quia non potest aliquid censerī volitum, sub ratione peccati, nisi sub ea ratione sit cognitum. Nec refert, quòd nemo peccatum, ut peccatum formaliter intendat; sufficit enim quòd peccans illud intendat interpretatiuè, seu indirectè, quatenus vult directè actum, cui malitia adiuncta est, ad quod requiritur ut præcedat aliqua cognitio malitiæ.

Præterea, ut motus inordinatus sit peccatum mortale, requiritur deliberatio plena & perfecta, nec ad hoc imperfecta sufficit, sicut ad peccatum veniale. Sicut enim ad actum imperfectè voluntarium, requiritur imperfecta deliberatio; ita ad perfectè voluntarium, quale est peccatum mortale, deliberatio perfecta necessaria est. Maximè quia cùm peccatum mortale sit grauissimum malorum, verisimile non est, illud æquè facilè incurri, ac veniale.

Hinc Theologi tres motus in appetitu sensitivo, circa obiectum malum distinguere solent, nempe primò primum, qui non est peccatum, cùm omnem deliberationem præcedat: secundò primum, qui est peccatum veniale, quia supponit aliquam deliberationem, licet non perfectam; & deliberatum, qui sufficit ad peccatum mortale, eo quòd perfectam deliberationem supponit.

Tandem moneo, ad perfectam deliberationem, adeoque ad peccatum mortale non requiri, quòd intellectus aduertat actum esse mortaliter malum, sed sufficere quòd cognoscat, eum esse malum: quia faciens actum, quem nouit esse malum, non examinando qualitatem malitiæ, per se exponit periculo peccandi

mortaliter, sicque mortaliter peccat. Sed
 cùs tamen contingeret, si determinatè iu-
 dicaret actam illum, qui à parte rei est
 peccatum mortale, non esse nisi ve-
 niale.

CONCLUSIO II. Requiritur
 etiam aliqua, ex parte voluntatis, ut
 motus sensualitatis sit peccatum.) Ac
 primò dubitari nequit, quin ad peccatum
 requiratur consensus voluntatis; cum
 nullum sit peccatum, nisi sit volunta-
 rium, imò & liberum, ut dictum est.

Secundo certū est, non tantum forma-
 lem consensum voluntatis sufficere, ut
 motus sensualitatis sit peccatum, sed
 etiam virtuales, qui in eo consistit 1. ut
 voluntas velit aliquid, ex quo eiusmodi
 motus oriuntur. 2. ut nulla necessitas, vel
 utilitas excuset ab obligatione quæ in-
 cumbit, non ponendi causam, qua tales
 motus excitantur. Quod ut melius in-
 telligas, recole quæ cap. præcedenti
 concl. 8. dicta sunt.

Tertiò non pauci existimant, con-
 sensum interpretatiuum, & indirectum
 sufficere ad peccatum mortale. Dicunt
 autem, eiusmodi consensum tunc haberi,
 quando quis sentiens motum inhonestū,
 neque consentit, neque dissentit, sed

negatiuè se habet circa tale obiectum. Aliis tamen non immeritò hoc nimis durum videtur, quia si esset obligatio sub mortali, reprimendi motus illos, quando exorti sunt; teneremur etiam sub mortali, vitare causas ex quibus oriuntur: adeoque non modo leuis tactus, curiosus aspectus, & similia, quæ sententia communis non damnat, nisi peccati venialis, sed etiam talis cibus, aut situs corporis, &c. sub peccato mortali cauenda essent; etsi inde nihil aliud esset sequuturum, quàm aliquis motus inhonestus in appetitu sensitiuo, vel in corpore, sine periculo pollutionis, vel consensus prauis. Ista autem admittenda non videntur, præsertim quia cum motus prædicti naturaliter, & sæpissime, innumeralisque de causis excitentur, profectò omnium hominum salus in manifesto versaretur periculo, si tenerentur sub mortali eos reprimere.

Neque refert 1. quòd voluntas teneatur regere potentias inferiores, ne cum ratione pugnent; non enim inde sequitur, eam teneri sub mortali, impedire pugnam de qua agimus, si grauius aliquod incommodum inde sequuturum non fit.

Neque refert 2. quòd motus illi sint

110 TRACTATUS

initium, & causa pollutionis; nam non magis inde colligi debet, eos esse peccatum mortale, quàm eum qui furatur obolum, peccare mortaliter; eò quòd hoc furtum est initium furti mille aureorum. Accedit quòd hîc agitur de motibus qui permittuntur, quando non est periculum pollutionis.

Moneo tamen 1. oppositam sententiam esse magis tutam in praxi. 2. esse simpliciter tenendam, quando est probabile periculum pollutionis, vel consensus pravi; tunc enim per se loquendo, peccatum est mortale, motus inordinatos non reprimere. 3. extratiale periculum, esse peccatum veniale motus illos permittere, nisi adsit causa rationabilis eos negligendi. 4. quando talis causa adest, nullum esse peccatum eiusmodi motus non cohibere, etiamsi adsit periculum pollutionis, modo non sit periculum consensus: qua ratione qui confessionibus audiendis vacant, possunt motus illos negligere.

CONCLUSIO III. Consensus in delectationem aliquando est peccatum mortale, aliàs non.) Hoc ita explicat S. Thomas art. 8. ut dicat, aliud esse delectari de cogitatione rei praviæ aliud, delectari de ipso obiecto talis cogita-

DE PECCATIS. CAP. IX. III

tionis; velitque esse peccatum mortale, delectari de obiecto cogitationis prauæ, non autem delectari de cogitatione illius. Et ratio afferri potest, quia etsi obiectum aliquod in se sit inhonestum, & rectæ rationi repugnans, illius tamen cogitatio ex se mala non est; cum sit in ipso Deo, qui peccati non est capax: quare neque mala est delectatio, quæ habetur de tali cognitione, ibique sistit. Contrà verò, obiectum inhonestum est ex se graue malum, grauiterque prohibitum adeoque peccatum est mortale de eo delectari: cum delectatio, sicut & quælibet alia operatio, sumat suam bonitatem, aut malitiam ex obiecto in quod fertur. quæ ratio saltem procedit de delectatione efficaci, quid autem de inefficaci sentiendum sit, dicetur postea.

Verum circa hæc occurrit dubium primò, qua ratione discerni possit delectatio, quæ habetur precisè de cogitatione obiecti mortaliter mali, ab ea quæ habetur de eiusmodi obiecto. Respondeo hoc discrimen posse intelligi, si aduertas ad motiuium delectationis; quando enim cogitatio se habet tantum, vt proponens obiectum, neque est id. quod te mouet ad delectationem, signum est te delectari de ipso obiecto cogitato. Si autem reflecta-

zis supra cogitationem, eaque te moueat ad delectationem, quia gaudes quòd intelligas naturam talis peccati, aut modum quendam artificiosum, & mirabilem quo aliquod peccatum fuit patratum, signum est te de ea, non de illius obiecto delectari. Idem etiam colligi potest ex occasione quæ foedam cogitationem excitauit: nam si illa oritur ex inclinatione habituali ad obiectum prauum, aut ex occasione aliqua turpi, signum est delectationem inde ortam, ferri in tale obiectum; si verò ex occasione aliqua honesta, vt ex confessione nascatur, credibile est delectationem esse tunc de cogitatione, non de obiecto illius. Fateor tamen hæc valde esse periculosa, iis præsertim qui sine vlla rationabili causa, sed ex mera curiositate res parum honestas tractare, & animo versare solent.

Dubium est secundò, an sit peccatum mortale, delectari inefficaciter de re grauiter mala, seu sine animo eam exequendi. Respondeo adhibita distinctione, nam si obiectum delectationis inefficacis tale sit, vt malitia ab eo possit per intellectum separari, non est peccatum de eo sic spectato delectari. Vnde non peccat, qui die Veneris, ex carniū cogitatione delectatur, ac si carnes comedere

DE PECCATIS. CAP. IX. 113
ret : quia tale obiectum, spoliatum cir-
cunstantia prohibitionis, malum non
est

Quòd si malitia ab obiecto separari
nequit, delectatio voluntaria, et si inef-
ficax talis obiecti, est peccatum mortale.
Quia per se malum & illicitum est, ap-
probare rem per se malá & illicitam, ac
de ea gaudere; seu quia ut loquitur S.
Doctor art. illo 8. mortale est, confor-
mari per affectum peccato mortali. Ex
quo intelligis, cum fornicatio sit per se
& intrinsecè mala, idque grauitè, de ea
cogitata voluntariè delectari, etiam sine
animo eam opere complendi, peccatum
esse mortale. Præferrim quia eiusmodi
delectatio vehementer prouocat ad pol-
lutionem, sæpeque voluntatem ad con-
sensum in opus trahit.

Vnde collige 1. non licere viduæ de-
lectari de actu præterito matrimonii;
quia et si actus ille fuerit suo tempore
licitus, obligatio tamen seruandæ casti-
tatis impedit, ne possit vidua iam ad-
mittere delectationem veneream: quia
hæc ex natura sua est quoddam initium
copulæ, ei planè nunc illicita.

Neque dicas ex Aristotele 10. Ethic.
3. operationem, & eius delectationem
esse eiusdem bonitatis, & malitiæ: opera-

114 TRACTATUS

tio enim ex qua , in casu proposito ori-
tur delectatio , per imaginationem fit
præsens , ac si actu eliceretur , sic autem
est illicita , adeoque & delectatio eam
sequens est illicita. Eademque ratio
ostendit , non licere sponis de futuro,
delectari de copula, contracto matrimo-
nio futura.

Collige 21 non licere delectari de re
venerea cogitata , sub conditione quod
esset licita; quia cum conditio nihil
ponat in esse, ea non impedit, quin ob-
iectum illud secundum se sit malum , &
consequenter quin mala & illicita sit de-
lectatio, quæ circa illud fertur. Eò vel
maximè quia delectatio illa est inchoa-
tio, & proxima causa operis illiciti.

